

בס"ד. ל"ג בעומר ה'תשכ"ב*

שיך המעלות לדוד הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד¹, ומדייק כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמרו ד"ה זה², הרי שבת אחים הוא שיושבים יחד באחוה ובאהבה, ומה מוסיף גם יחד. ומבאר, דאחים הם הנשמות דדכר ונוקבא השייכים זל"ז³ (חתן וכלה), ושבת אחים הוא הקירוב וההתקשרות שלהם בקישורי תנאים, וזהו הכנה להנשואין, שאז נעשה (גם) יחד, נוסף על התקשרות גם יחד.

וממשיך בהמאמר, דאיתא בזהר⁴ שבת אחים גם יחד, קוב"ה וכנסת ישראל, גם לרבות ישראל דלתתא. ויש לומר, שהשייכות דהפירוש שאחים הם חתן וכלה עם מאמר הזהר דקאי על קוב"ה וכנסת ישראל, הוא, כי חתן וכלה שלמטה משתלשלים מחתן וכלה שלמעלה⁵, הקב"ה וכנסת ישראל⁶, ולכן מביא בהמאמר מ"ש בזהר (שבת) אחים הם הקב"ה וכנס"י, כי זהו היסוד להפירוש שאחים הם חתן וכלה.

ולכאורה יש להוסיף, דהביאור שבהמאמר (בשני הענינים דשבת אחים וגם יחד) הוא גם להפירוש⁸ שאחים קאי על בני ישראל, שבהאבה והאחוה שלהם שתי מדריגות בכללות. התקשרות (בדוגמת קישורי תנאים), ועי"ז באים אח"כ להתאחדות. ועפ"ז יש לומר, דזה שמביא בהמאמר פירוש הזהר דשבת אחים גם יחד קאי על היחוד דקוב"ה וכנס"י, הוא, כי בכדי שהאבה והאחוה דישאל תהי' באופן דיחוד (דוגמת היחוד דנשואין), הוא⁹ ע"י גילוי היחוד דישאל עם קוב"ה¹⁰. ועפ"ז יש לבאר גם מה שהכתוב¹¹ ממשיך (דשבת אחים גם יחד הוא) כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן שיורד על פי מדותיו, כי בכדי שהיחוד דקוב"ה וישאל יפעול בישראל אהבה ואחוה אמיתית עד באופן דיחוד, הוא ע"י ירידת והמשכת שמן הטוב, כדלקמן (סעיף ח).

(* יצא לאור בקונטרס ל"ג בעומר — תש"נ, "לקראת ל"ג בעומר הבעל"ט .. עש"ק פ' אמור גו' ואמרת, שנת ה'תשנ"ו).

- 1) תהלים קלג, א.
- 2) דל"ג בעומר תרצ"ב, בתנאים של בתו הרבנית וכו' מרת שיינא עם בעלה הרה"ח וכו' ר' מנחם מענדל הכהן הארענשטיין הי"ד [נדפס בסה"מ תרצ"ב ס"ע שנה ואילך].
- 3) ראה בארוכה מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"ב ע' תרצו ואילך.
- 4) ח"ג ז, ב.
- 5) ראה ד"ה אשר ברא ה'תשל"ט ס"ב (לעיל ח"ב ס"ע טו), ובהנסמן שם הערה 9.
- 6) וראה בד"ה זה תרצ"ב הנ"ל [שם ע' שנו], שבהקב"ה וכנס"י ישנם הענינים דקישורי תנאים וחיתונה דבחה"ש הוא החתונה דהקב"ה וישאל כמרז"ל (תענית כו, ב — במשנה) ביום חתונתו זה מתן תורה ובל"ג בעומר הוא הקישורי תנאים "ומאז עד חגה"ש הם מועדי שילוח סבלונת מהחתן לכלה".
- 7) ד"לכאורה הוא גם בענין דהוא למסקנא (ראה שד"ח כללי הפוסקים סט"ז אות ח).
- 8) מפרשים לתהלים שם. וראה זח"ג נט, ב — הובא לקמן ס"ז.
- 9) ראה תניא פרק לב.
- 10) ועפ"ז יומתק מה שמדייק בהמאמר מ"ש בזהר "גם לרבות ישראל דלתתא".
- 11) תהלים שם, ב.

(ב) **ויובן** זה בהקדים דאיתא בזהר¹² זמנא חדא הוה צריכא עלמא למיטרא, אתו לקמי' דרשב"י, וע"י שאמר דרוש בפסוק הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד ירד מטר. וידוע הדיוק בזה¹³, הרי מצינו שבכדי לפעול ירידת גשמים היו מוסיפים שש ברכות בשמו"ע¹⁴ וגוזרים י"ג תעניות¹⁵, וחוני המעגל עג עוגה ועמד בתוכה והתפלל¹⁶, ורשב"י פעל זה ע"י אמירת דרוש בלי יגיעה כלל.

ונקודת הביאור בזה (כמובן מהדרושים), דזה שצריך להשתדלות מיוחדת לפעול ירידת גשמים הוא בתפלה. דכיון שתפלה היא מלמטה למעלה, לכן בכדי שהעבודה (תפלה) דהתחתונים תעורר ותמשיך גשמים (דשורש הגשמים הוא למעלה מהשתלשלות¹⁷) צריכה להיות השתדלות מיוחדת. ורשב"י המשיך ירידת גשמים ע"י אמירת תורה, דתורה היא מלמעלה למטה, ולכן לא הי' צריך לעבודה וליגיעה.

והטעם על זה שרשב"י דוקא המשיך ירידת גשמים ע"י אמירת תורה, הוא, כי ירידת גשמים (לאחרי שהי' תחלה עצירת גשמים) הוא שינוי בעולם, דזה שנעשה שינוי בעולם הוא (בדרך כלל) ע"י תפלה, כמבואר בתניא¹⁸. אלא שברשב"י, גם בעסק התורה שלו היתה (גם) המעלה דתפלה, ולכן המשיך ירידת גשמים ע"י אמירת תורה.

(ג) **והענין** הוא, דהחילוק בין תורה ותפלה הוא ע"ד החילוק בין ברכה ותפלה¹⁹. דתפלה היא מלמטה למעלה (כנ"ל), שהמתפלל הוא למטה ומבקש שישפיעו לו מלמעלה, וברכה היא מלמעלה למטה, שהמברך [זה שיש לו כח לברך, וע"ד אברהם אבינו שאמר לו הקב"ה הברכות נתונות לך²⁰] הוא למעלה מהשורש שממנו נמשכת הברכה וממשיך אותה מלמעלה למטה. וזהו שברכה היא בדרך ציווי, כי המברך הוא למעלה מהשורש שמשם נמשכת הברכה ולכן בכחו לצוות.

והנה המעלה דברכה לגבי תפלה היא בנוגע להאדם המברך והמתפלל, אבל בנוגע להמשכה עצמה, ההמשכה שע"י תפלה היא נעלית יותר. דענין הברכה הוא להמשיך מה שכבר נמצא בהמקור ולא דבר חדש, וענין התפלה הוא בקשה מהקב"ה שגם באם לא ישנה ח"ו ההשפעה גם בהמקור, ולא עוד אלא שנגזר עליו שיהי' חולה

12 ח"ג נט, ריש ע"ב.

13 ד"ה זח"ג כו' דעלמא הוה צריך למיטרא באוה"ת ויקרא (הוספות) ע' רנד ואילך [נדפס גם בביאורי זוהר להצ"צ כרך ב אחרי ע' תתקכא ואילך]. ד"ה בזהר פ' אחרי כו' זימנא חדא תרכ"ז (סה"מ תרכ"ז ע' רסו ואילך). סה"מ עטר"ת ס"ע קל ואילך. סה"מ תרפ"ז ע' צא.

14 משנה תענית טו, א. רמב"ם הלי' תעניות פ"ג ה"ז. שם פ"ד ה"ז ואילך. טושו"ע או"ח הלי' תענית סתקע"ה.

15 משנה שם יב, ב. רמב"ם שם פ"ג ה"ב ואילך. טושו"ע שם.

16 תענית כג, א.

17 ראה תענית (ב, א) דגשמים לא נמסרו ביד שליח. וראה סה"מ תרמ"ד ע' קנה.

18 קו"א רד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנה, א).

19 בהבא לקמן ראה בהצמדיין בהערה 13. וראה גם לקו"ש ח"י ס"ע 38 ואילך, ובהנסמן שם.

20 במדב"ר פ"א, ב (בסופה).

ח"ו וכיו"ב, מ"מ, תומשך לו השפעה חדשה מאוא"ס שלמעלה מהשתלשלות. דזהו שאומרים בכמה תפלות יהי רצון, דפירוש יהי רצון הוא שיהי רצון חדש. והטעם על זה שהמשכת אור חדש הוא ע"י התפלה דוקא, כי למעשה ידיך תכסוף²¹, ולכן, ע"י התפלה, עבודת המטה, מגיעים לאוא"ס שלמעלה מהשתלשלות.

ד) **והנה** ענין זה שבתפלה (שעל ידה נמשכת השפעה חדשה) הוא בכללות גם בתורה. דזה שע"י הפסק דין שבתורה נעשה שינוי בעולם²² [שנעשה דבר חדש שלא הי' גם בשורש ומקור העולם], הוא, כי התורה היא למעלה משורש העולם (כי התורה היא חכמתו ית' שלמעלה מהחכמה דמעשה בראשית), ולכן, ע"י הפס"ד תורה נעשה שינוי וחדוש בעולם. ונמצא, שבתורה ישנם ב' המעלות, המעלה דתפלה — המשכת ענין חדש, והמעלה דברכה²³. דהשינוי והחדוש שנעשה בעולם ע"י הפס"ד דהת"ח העוסק בתורה הוא (לא בדרך בקשה כבתפלה, אלא) בדרך ממילא. וכידוע²⁴ בענין מאן מלכי רבנן²⁵, דלהיות שלימוד התורה שלהם הוא בכיטול, הרי הפסקי דינים שלהם הוא שהמלך עצמו (מלך מלכי המלכים הקב"ה) גוזר ואומר את הפסק דין, וכיון שזהו גזירת המלך, נעשה כן ממילא. ועד"ז הוא בנוגע להמופתים שעשו התנאים ואמוראים ע"י עסק התורה שלהם²⁶, כמו רפב"י שאמר גינאי נהרא חלוק לי מימך²⁷, שישנם בזה שתי המעלות. שינוי וחדוש בהנהר (שאינו גם בשרשו ומקורו²⁸) — המעלה דתפלה, ושהשינוי בהנהר נעשה ע"י הציווי של רפב"י — המעלה דברכה.

ה) **אלא** שאעפ"כ מעלה בתפלה לגבי תורה, כי תורה היא חכמה, וחכמה (גם) החכמה דתורה שלמעלה מהחכמה דמעשה בראשית) היא באין ערוך לגבי אווא"ס, וע"י התפלה ממשיכים רצון חדש מאוא"ס שלמעלה גם מהחכמה דתורה²⁹. ועפ"ז יש לומר, דהחדוש בזה שרשב"י המשיך ירידת גשמים ע"י אמירת תורה לגבי המופתים העצומים³⁰ שעשו כמה תנאים ואמוראים ע"י עסק התורה שלהם, הוא, שהשינוי בעולם שעשו כל התנאים והאמוראים הוא ע"י שהמשיכו וגילו שכן הוא ע"פ

(21) איוב יד, טו.

(22) כידוע הראי' לזה מירושלמי (נדרים פ"ו סוף ה"ח. ועוד. הובא בשו"ע אדה"ז הל' נדה סקפ"ט סקכ"ג), דכאשר ב"ד מעברין את השנה — בתול"י חוזרין.

(23) כ"מ באוה"ת ויקרא ובה"מ תרכ"ז שבהערה 13. וראה גם סה"מ תרכ"ט ע' ג', שבברכת כהנים ישנם ב' המעלות (דברכה ותפלה), ובהמשך הענין שם בנוגע לתורה.

(24) תו"א וישב כז, ב. וראה אוה"ת ויקרא שם (ע' רנו). סה"מ תרכ"ז שם (ע' רעא).

(25) כ"ה בתו"א שם (ובכ"מ), ע"פ גיטין סב, א.

(26) לקו"ת תזריע כב, ג. סה"מ ה'ש"ת ע' 116.

(27) חולין ז, א.

(28) ראה לקו"ת שם כג, א, דזה שע"י התורה פעל חלוקת הנהר הוא לפי שהגילוי שנמשך ע"י התורה הוא מלמעלה מהשתלשלות.

(29) ראה אוה"ת נשא ע' ערה, דההמשכה שע"י תורה, גם במי שתורתו אומנתו, היא מבחינת חכמה, וע"י התפלה "ממשיך יהי רצון שלמעלה מהחכמה, ולכן אף שע"פ החכמה אין יסורים בלא עון עכ"ז ע"י הרצון נמשך המחילה".

(30) כ"ה הלשון בלקו"ת שבהערה 26.

חכמת התורה³¹, והחידוש דירידת מטר ע"י שרשב"י אמר דרוש בפסוק הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, הוא, דהגם שהדרוש שאמר שייך רק לענין המטר³² בכלל אבל לא הי' בו רמז שהעולם הי' ראוי אז למטר, ונמצא שגם ע"פ חכמת התורה (שלמעלה משורש העולם) לא הי' העולם ראוי למטר, וזה שירד אז מטר ע"י אמירת הדרוש הוא לפי שע"י אמירת הדרוש המשיך מאוא"ס שלמעלה מהחכמה תורה, בדוגמת ההמשכה שע"י תפלה.

ויש לומר, דזה שע"י אמירת תורה דהרשב"י נמשך מאוא"ס שלמעלה מהחכמה תורה, הוא, כי בפנימיות התורה מאיר בגילוי אוא"ס³³, ולהיות שרשב"י הי' מקור פנימיות התורה [וגם בלימוד הנגלה שלו האיר הפנימיות³⁴], לכן ע"י אמירת תורה שלו המשיך בגילוי אוא"ס שלמעלה מהתורה.

(ו) **והנה** זה שבכדי לפעול שינוי בהנבראים הוא (בדרך כלל) ע"י תפלה (כמובא לעיל סעיף ב מתניא), הוא מצד שני טעמים. דזה שנעשה שינוי בהנבראים הוא ע"י המשכת אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות, והמשכה זו היא ע"י העלאת מ"ן תפלה (כנ"ל סוף סעיף ג), וגם כי בכדי שיהי' שינוי בהנבראים שלמטה ע"י האור שלמעלה מהשתלשלות שנמשך בהם צריכים הם להיות כלים להאור, וע"י העלאת מ"ן מלמטה נעשה המטה כלי להאור³⁵. ועפ"ז צריך לומר, דזה שרשב"י המשיך ירידת גשמים ע"י אמירת תורה הוא מפני שבאמירת תורה שלו היו שני הענינים, המשכת אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות, וגם הזיכוך דהמטה³⁶ (כדלקמן).

ויש לומר, דזהו גם מה דאיתא בזהר שההשפעה שהמשיך רשב"י ע"י אמירת תורה היתה ירידת גשמים, כי בזה מודגש דזה שבתורתו של רשב"י היתה גם המעלה תפלה הוא לא רק המעלה דהמשכה מלמעלה מהשתלשלות אלא גם המעלה דזיכוך המטה. והענין הוא, דזה שהשפעת הגשמים באה ע"י אתערותא דלתתא שייך להגשם עצמו. דכמו שבגשמיות הגשם בא מהעננים שנעשים מלחות הארץ, ואד יעלה מן

31 להעיר מתורת הה"מ (לקו"א נז, ד. או"ת ר"פ בשלח לא, ג) דזה שהקב"ה גוזר וצדיק מבטל (מו"ק טז, ב. וש"ג) הוא "כמשל אב שאומר חידוש בתורה והבן מגודל חריפותו ופלפולו סותר את דבריו" — דמזה מובן, שזה שצדיק מבטל הוא מפני שמגלה (ע"ד נצחוני בני נצחוני (ב"מ נט, ב)) שכי"ה ע"פ חכמת התורה. ובהמשך הענין שם, דזה שאמר רפב"י אם אין אתה חולק מימך גזרתי עליך שלא יעברו בך מים לעולם (חולין שם) הוא (לא גזירה בעלמא אלא) הסברה. עיי"ש.

32 ראה אוה"ת ויקרא (ע' רנד. רנו). סה"מ תרכ"ז (ע' רעג).

33 ראה המשך תער"ב ח"ב פפס"ד (ע' תשמז).

34 המשך תער"ב שם. וראה גם המשך תרס"ו ע' מה. שם ע' שו. ובכ"מ. וראה ד"ה פתח ר"ש ה'תשל"ד ס"ו (לקמן ע' רפט), שע"י הגילוי דפנימיות התורה הגיע רשב"י להקשר דישראל וקוב"ה שלא ע"י אמצעות התורה.

35 כ"ה להדיא בסה"מ עטר"ת שם (ע' קלו). וראה עד"ז סה"מ תרע"ח ס"ע תב.

ולהעיר שעפ"ז יומתק הלשון בתניא (קו"א קנה, סע"א) "כדי להמשיך אור א"ס ב"ה למטה א"א בלי העלאת מ"ן מלמטה דוקא" — דלכאורה, זה שצריך להעלות מ"ן "כדי להמשיך אור א"ס ב"ה" הוא מצד ההמשכה עצמה [דהמשכת אור שלמעלה מהשתלשלות הוא ע"י העלאת מ"ן שלמטה דוקא], וההוספה "להמשיך אור א"ס ב"ה למטה", יש לומר, שבתיבת "למטה" מרמז הטעם שבסה"מ עטר"ת שם.

36 ראה עד"ז סה"מ תרע"ח שם (ריש ע' תב).

הארץ והשקה את כל פני האדמה³⁷, כמו"כ הוא ברוחניות, דגשם הוא ענין שנעשה³⁸ (נמשך) ע"י אתערותא דלתתא³⁹. וכיון שענין הגשם הוא המשכה שע"י אתערותא דלתתא, מובן, דזה שע"י אמירת תורה דרשב"י ירד גשם, הוא, מפני שבתורתו של רשב"י ישנה נוסף על המעלה הבאה על ידי אתערותא דלתתא (המשכה מלמעלה מהשתלשלות) גם המעלה דאתערותא דלתתא עצמה, זיכוך המטה.

ויש לומר הביאור בזה, דזה שתורה [המשכה מלמעלה] ותפלה [עבודת האדם] הם שני ענינים [ובכל אחד מהם יש מעלה] הוא בדרגת הנשמות כמו שנעשות מציאות, אבל מצד שורש הנשמות כמו שמושרשות בהעצמות אין לחלק בין המשכה מלמעלה ובין עבודת האדם⁴⁰, דישראל וקוב"ה כולא חד⁴¹. דגילוי ענין זה (שישראל וקוב"ה הם חד ממש) הוא בפנימיות התורה, תורתו של רשב"י, ולכן בתורתו של רשב"י יש גם ענין התפלה (זיכוך המטה).

ז) **ויש** לומר, דזה שאמירת התורה דרשב"י היתה בפסוק הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד הוא מצד שני ענינים. לפי שזה שייך לירידת גשמים (כנ"ל סעיף ה), וגם לפי שזה שפעל ירידת גשמים (שענינם הוא אתערותא דלתתא, עבודת האדם) ע"י אמירת תורה (המשכה מלמעלה, תורתו של הקב"ה), הוא לפי שישראל וקוב"ה כולא חד, ולכן אמירת התורה שלו היתה עה"פ שבת אחים גם יחד שקאי על היחוד דקוב"ה וישראל (כמובא לעיל בתחלת המאמר). ויש להוסיף, דזהו גם מה שבדרוש שלו (שעל ידו פעל ירידת גשמים) מדובר בענין אהבת ישראל, שגם אלה שכתחלה היו מגיחי קרבא דבעו לקטלא דא לדא, לבתר אתהדרו ברחימותא דאחיה, כי ע"י האהבה והאחזקות דישראל מתגלה האהבה והאחזקות דישראל והקב"ה. דע"י שבת אחים (האהבה והאחזקה דישראל) נמשך להיות גם יחד, גם לאכללא עמהון שכינתא.

ח) **וזהו** כשמן הטוב גו', שמן הוא חכמה, תורה, ושמן הטוב הוא פנימיות התורה⁴². ויש לקשר זה עם מ"ש במפרשי הזהר⁴³, דשמן הטוב הוא הארת יסוד דעתיק, כי גליא דתורה שייך לאריך ופנימיות התורה לעתיק. וזהו שבת אחים גם יחד כשמן הטוב גו', שבכדי להיות שבת אחים הוא ע"י לימוד פנימיות התורה.

37) בראשית ב, ו.

38) להעיר מפרש"י עה"פ שם, ה "לא המטיר לפי שאדם אין לעבוד את האדמה כו' וכשבא אדם כו' התפלל עליהם וירדו".

ולהעיר מרמב"ם הל' תעניות ספ"ג, "שאיין גוזרין על הציבור תענית כו' אלא בא"י בלבד ובגלל המטר". ובמגיד משנה שם "שבשאר הצרות אפילו בא"י אין להם חומר זה". ואולי י"ל כי בשאר הענינים — עבודת המטה (תענית וכיו"ב) היא רק בשביל השפעתם, ובמטר הוא בשביל המציאות שלו.

39) המשך וככה תרל"ז פס"ו, עיי"ש בארוכה.

40) ראה ער"ז לעיל ע' קכד ואילך.

41) ראה זה"ג עג, א.

42) ראה גם ד"ה כשמן הטוב תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' רצ) דשמן הטוב הוא פנימיות ח"ס כו' טעמי תורה שיתגלו לעתיד.

43) הובא באוה"ת (יהל אור) לתהלים עה"פ ע' תקה.

וממשיך בכתוב יורד על הזקן זקן אהרן שיורד על פי מדותיו, שהם שתי ירידות. זקן הוא הבנת והשגת התורה, זקן שקנה חכמה⁴⁴, ומדותיו הם לבושי המצוות⁴⁵. שהלימוד דפנימיות התורה צריך לחדור (דורכנעמען) כל הכחות שלו, הן ההבנה וההשגה והן המעשה בפועל. ועי"ז נעשה שבת אחים גם יחד, שהאהבת ישראל שלו היא באופן דשבת אחים (התקשרות, דוגמת קישורי תנאים) ויתירה מזו באופן דגם יחד (יחוד דנשואין), ועי"ז קוב"ה אצית למילולייהו ונעשים כלים לקבל ההשפעה מאוא"ס שאין בו הגבלות, גם לא ההגבלה דחכמת התורה, שהקב"ה עצמו משפיע לכאו"א מישראל רב טוב בטוב הנראה והנגלה, בבני חיי ומזוני רויחא.

(44) ראה קידושין לב, ב.

(45) אוה"ת שם. סה"מ תרע"ח שם.